

Ірина Старагіна
Надія Сосницька

УКРАЇНСЬКА МОВА БУКВАР

Підручник для 1 класу
закладів загальної середньої освіти

Частина 1

Київ • "Світич" • 2018

УДК 811.161.2 (075.2)
С 77

*Підручник пройшов експертизу МОН з результатом
"Доцільно надати гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»
та допущений до II етапу конкурсного відбору*

За типовою освітньою програмою
Нової української школи колективу авторів під керівництвом Р. Б. Шияна
(затверджена Наказом МОН № 268 від 21.03.2018 р.)

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

	слово
	слово – назва предмета
	слово – назва дії
	слово – ознака предмета
	запитання
	слово, поділене на склади
	речення
	голосний звук
	м'який приголосний звук
	твердий приголосний звук

Старагіна І. П.

С 77 Українська мова. Буквар : підруч. для 1 кл. закл. загал.
серед. освіти (у 2-х част.) / І. П. Старагіна, Н. П. Сосницька.
– К. : Світич, 2018. – Ч. 1 – 176 с. : іл.

ISBN 978-966-8506-24-6

УДК 811.161.2 (075.2)

Додаткові матеріали та методичний
супровід – на сайті svitdovkola.org
Консультації за тел. 068 866 9052

ISBN 978-966-8506-24-6

© Старагіна І. П., Сосницька Н. П., 2018
© Видавництво "Світич", 2018

ТИЖДЕНЬ 1. Я – ШКОЛЯР..... 5	ТИЖДЕНЬ 9. СВІТ ІГРИ 75
<ul style="list-style-type: none"> ● Знайомство з однокласниками. Слова – назви предметів. Слова – назви дій ● Вірші із перетвореннями 	<ul style="list-style-type: none"> ● Букви А, О, И, У, Е ● Скороговки та загадки
ТИЖДЕНЬ 2. НАШ КЛАС 19	ТИЖДЕНЬ 10. ТЕАТР..... 82
<ul style="list-style-type: none"> ● Слова – назви ознак предметів. Антоніми. Речення ● Вірші-звуконаслідування 	<ul style="list-style-type: none"> ● Букви М, Л, Н, Р, В ● Українські народні казки
ТИЖДЕНЬ 3. МОЇ ДРУЗІ..... 30	ТИЖДЕНЬ 11. МОДА..... 90
<ul style="list-style-type: none"> ● Ти і ви. Він, вона, воно, вони. Прийменники. Склад. Наголос ● Оповідка про папугу й вірш, у якому чуто грім 	<ul style="list-style-type: none"> ● Букви Д, Т, Г, К ● Оповідка про захоплення
ТИЖДЕНЬ 4. МОЄ ДОВКІЛЛЯ 40	ТИЖДЕНЬ 12. ВОДА 102
<ul style="list-style-type: none"> ● Звуки довкілля та звуки мовлення. Голосні та приголосні звуки ● Казка-загадка та оповідання про несподівану зустріч 	<ul style="list-style-type: none"> ● Букви І, Ї. Як записати речення без помилок. М'якість приголосних звуків ● Білі вірші та оповідки про водичку
ТИЖДЕНЬ 5. ОСІННЯ МОЗАЙКА 48	ТИЖДЕНЬ 13. ЗИМОВА МОЗАЙКА 114
<ul style="list-style-type: none"> ● Дзвінки та глухі приголосні звуки. Досліджуємо звучання слів ● Осінні вірші 	<ul style="list-style-type: none"> ● Букви З, С, Я, Ю, Є ● Вірш, у якому чути снігопад
ТИЖДЕНЬ 6. БАТЬКІВЩИНА..... 58	ТИЖДЕНЬ 14. ТАЄМНИЦІ КОСМОСУ 124
<ul style="list-style-type: none"> ● Тверді та м'які приголосні звуки. Подовжені приголосні звуки ● Розповідь про козаків і вірші про Батьківщину 	<ul style="list-style-type: none"> ● Букви Б, П ● Космічні оповідання та вірші
ТИЖДЕНЬ 7. МИ – ПІДПРИЄМЛИВІ..... 66	ТИЖДЕНЬ 15. ПОДОРОЖ У ЧАСІ 132
<ul style="list-style-type: none"> ● Досліджуємо звучання слів ● Вірші про професії 	<ul style="list-style-type: none"> ● Букви Г, Х. Пори року. Місяці ● Оповідка про сварку та примирення
ТИЖДЕНЬ 8. ТЕХНІКА, ЯКА ДОПОМАГАЄ 70	ТИЖДЕНЬ 16. ЗИМОВІ СВЯТА..... 144
<ul style="list-style-type: none"> ● Досліджуємо звучання слів ● Вірш, в якому можна почути рух потягу 	<ul style="list-style-type: none"> ● Закріплюємо вивчені букви ● Колядки. Щедрівки. Оповідки та вірші про зимові розваги
	ТИЖДЕНЬ 17. СВІТ ЗАХОПЛЕНЬ..... 153
	<ul style="list-style-type: none"> ● Букви Й, І. М'який приголосний звук [й] перед голосними звуками [а], [у], [е] ● Оповідки про хобі та уподобання

Дорогий першокласнику!
Дорога першокласнице!

Ти тримаєш у руках свій перший підручник з української мови. Про що ця книжка? Розглянь обкладинку – й отримаєш відповідь: вона вчить слухати і розуміти одне одного, запитувати і знаходити відповіді на запитання, читати й писати. Усе це стає можливим для людини, коли вона володіє мовою. А ще українська мова – це та невидима ниточка, яка пов'язує між собою всіх людей, що живуть в Україні.

У нашої мови є свої секрети. Хочеш дізнатися, які? Вони відкриваються лише допитливим дослідникам і уважним спостерігачам. Саме таким, як ти!

Тож бажаємо цікавих відкриттів та задоволення від спілкування українською мовою!

З любов'ю до вас,
автори

Розглянь ці знаки. Ними позначають різні види завдань.

зверни увагу

працюємо в групах

працюємо в парах

пишемо диктант

Я і моє ім'я

1. Назви своє ім'я і дізнайся імена однокласників.
2. Розглянь малюнок і поміркуй, про що розповідає Дмитрик своїм новим друзям-однокласникам та вчительці.
3. Розкажи однокласникам про свої бажання, вміння, вподобання.

Імена у людей можуть бути однакові, але кожна людина неповторна.

Предмети й дії з ними

1. Розглянь малюнки.
2. Назви дії, які можна виконати з м'ячем.

Слова й дії з ними

1. Розглянь малюнки.
2. Назви дії, які можна виконати зі словом.

Слова – назви предметів

1. Розглянь малюнки.

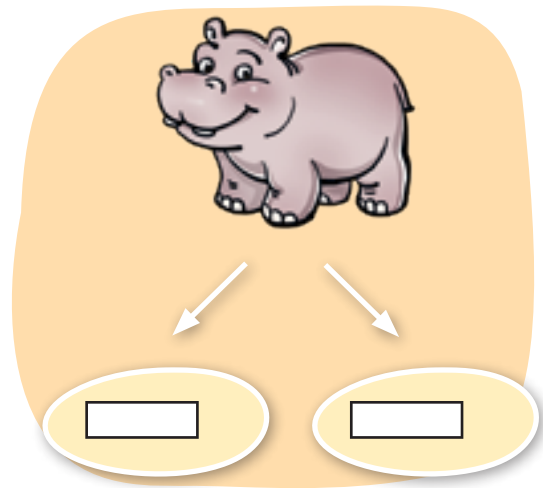
2. Назви предмети в кожному рядку.

3. Поміркуй, який з предметів у кожній групі є зайвим. Поясни.

4. Що можна додати у кожний рядок?

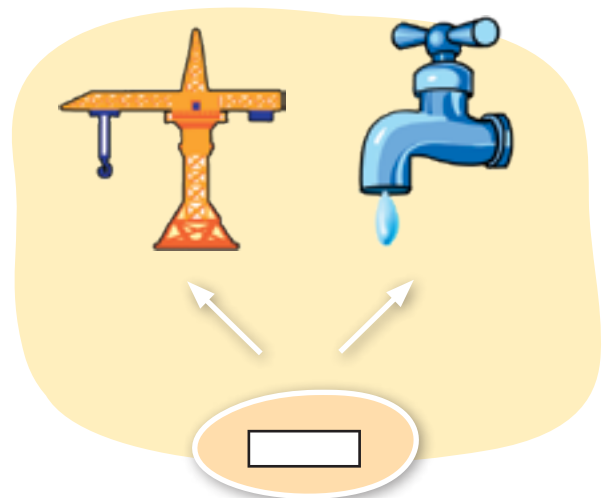
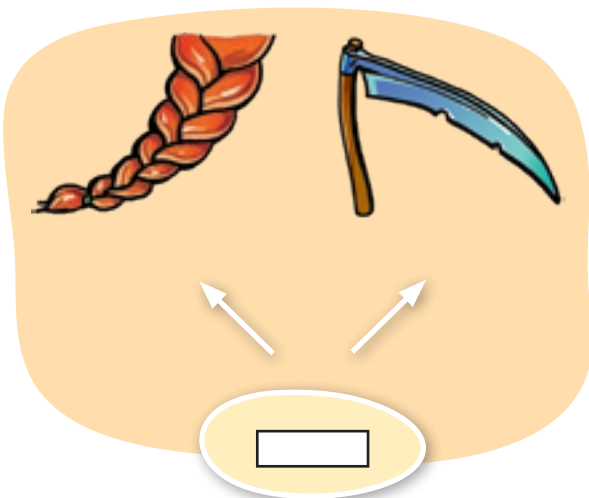
Різні та однакові

1. Розглянь малюнки й пригадай різні слова, якими можна назвати кожен з предметів.

Інколи різні слова називають той самий предмет.
І навпаки, одне слово може називати різні предмети.

2. Розглянь малюнки й назви одним словом кожену пару предметів.

3. Назви інші предмети, які називаються однаково.
4. Згадай ситуації, коли люди не розуміють одне одного.
Що їм заважає?

Хто такі ми?

1. Розглянь малюнки і поміркуй, коли доречно називатися *ми*.

Використовуй слово *ми*, коли називаєш себе та інших людей, з якими робиш щось спільно.

2. Розкажи історію про себе, використовуючи слово *ми*.

1. Послухай або прочитай вірш.

Все, що звечора наснилося

Все, що звечора наснилося,
Як воно в мені вмістилося?

Олімпійський стадіон,
І верблюд, і білий слон,
Корабель космічний,
Пломбір полуничний.

На ставку тонкий льодок,
Навіть школа й дитсадок!
Як воно в мені вмістилося,
Все, що аж до ранку снилось?

Може, я з недавніх пір –
Чарівник або факір?

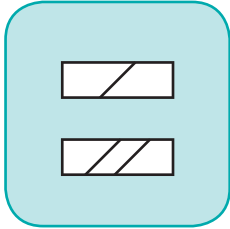
Григорій Фалькович

2. Позмагайся з однокласниками: хто пригадає більше названих у вірші предметів?
3. Поміркуй, що допомагає запам'ятати пари слів: стадіон – слон, льодок – дитсадок.
4. Пригадай який-небудь цікавий сон і розкажи його.

Слова – назви дій

Ганна

Максим

1. Розглянь малюнки й назви дії, які необхідно виконати, щоб зібратися до школи.

. . . ?

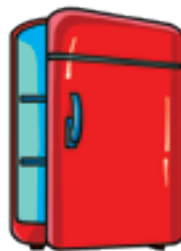

2. Розглянь малюнки й назви дії, які виконують діти після уроків.
А що робиш після школи ти?

. . . ?

3. Розглянь малюнки й назви дії, для виконання яких створені ці предмети.

. . . ?

ХТО ЧИ ЩО?

1. Розглянь малюнки та поміркуй, коли люди використовують у своїх запитаннях слова **хто** і **що**.

- Хто це?

- Що це?

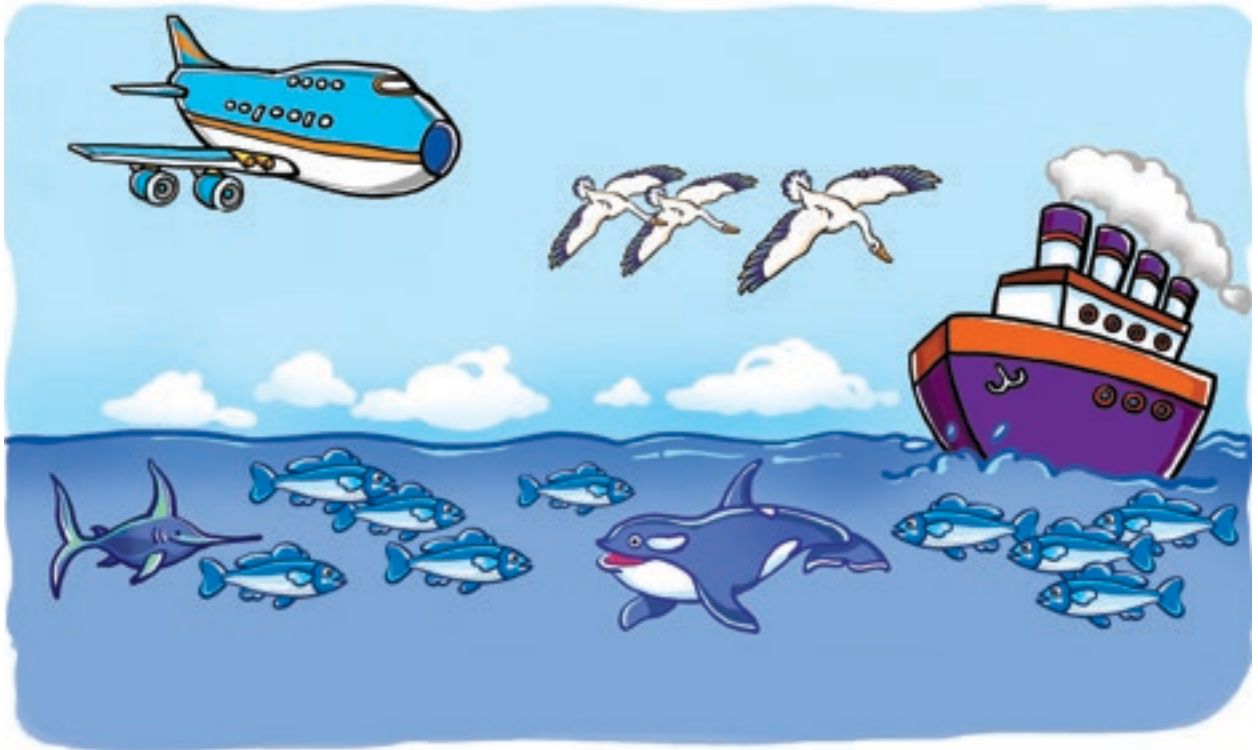

... ?

2. Знайди і назви зайве у кожному рядку. Поясни свій вибір.

3. Розглянь малюнки і назви дії, які виконують істоти і неістоти, зображені на малюнках. Поміркуй, чому це можливо.

. . . ?

 4. Знайди і назви зайве у кожному рядку. Поясни свій вибір.

1. Послухай або прочитай вірш.

ХТОСЬ

– Ко-ко, ко-ко, –
хтось на стежці.
– Ку-ку, ку-ку, –
хтось на гілці.
– Ках-ках, ках-ках, –
хтось на річці.
– Жив-жив, жив-жив, –
хтось на ґанку.
– Га-га, га-га, –
хтось у лузі.
– Ме-ме, ме-ме, –
хтось в кошарі.
А хтось вибіг –
ту-пу, ту-пу,
А хтось уже в степу, в степу:
– І-го-го-го-го!

Андрій М'ястківський

2. Назви згаданих у вірші істот. Що допомогло тобі їх упізнати?
3. Яку емоцію ти переживаєш, коли чуєш голоси тварин? А що ти відчув, слухаючи цей вірш?
4. Уяви себе кимось із вірша. Створи рухами і голосом загадку для однокласників.

5. Послухай або прочитай вірш.

ЧЕРЕПАШЕНЯТА

Черепаша-мама,
черепаша-тато
бідкаються: “Де ж це
черепашенята!”

І гукають:
– Че-че!

І гукають:
– Ше-Ше!

І гукають:
– Та-Та!

Черепашенята!

Ось
і Че-че!
Ось
І Ше-ше!
Ось
І Та-та!
Черепашенята!

Черепаша-мама,
черепаша-тато
– Де ж були, – питають, –
черепашенята?

Черепаша-мама,
черепаша-тато
втішилися: “Ось де
черепашенята!”

Купалося Че-че!
Ховалося Ше-ше!
Задрімала Та-та!
Черепашенята!

Оксана Луцевська

6. Розкажи, що робили черепашенята, поки їх шукали батьки.
Які слова – назви дій знадобилися тобі для розповіді?

7. Уяви себе одним з черепашенят. Створи рухами та мімікою
(це називається пантоміма) загадку для однокласників.

Граймося

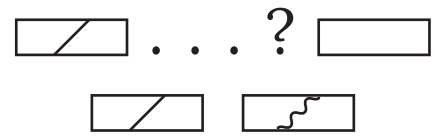
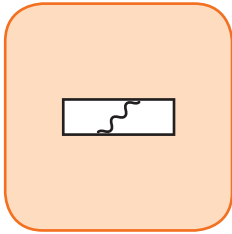
1. Розглянь малюнок і поміркуй, що сталося, коли до класу завітали феї Балакуха та Мовчунка.
2. Знайди фей на малюнку. Хто з них Мовчунка? Хто Балакуха?

3. Поміркуй, яких витівок можна очікувати від Балакухи та Мовчунки.
4. Пригадай, як у казках знімають чари із зачаклованих.
5. Розкажи чи послухай історії однокласників, у яких діяли феї Балакуха або Мовчунка.

Слова – назви ознак предметів

1. Розглянь малюнки й назви ознаки предметів, які допомагають виокремити предмет із ряду подібних.

1. Послухай або прочитай вірш.

ЧОРНИЙ ПАН

В чорнім замку – чорний пан.
 Має чорний він жупан,
 Чорні чоботи й штани
 Отако-о-ої довжини.

Чорне крісло, чорний стіл,
 Дуже чорне все довкіл.
 Чорний зошит, чорна книжка,
 Чорний кіт і чорна мишка.

А чому він чорний пан –
 Чорні чоботи й жупан?
 Бо малює справжній майстер!
 В нього чорний є фломастер.

Мар'яна Савка

2. Позмагайся з однокласниками: хто пригадає більше названих у вірші предметів.

3. Поміркуй, якими кольорами можна намалювати ці предмети.

4. Розкажи, які кольори мають твої замок, жупан, чоботи, штани, крісло, стіл, зошит, книжка, кіт, мишка.

5. Послухай або прочитай вірш.

РОЗМОВА З ОДУДОМ

– Ду-ду-ду,
Чі-чі-чі...
Де ночуєш
ти вночі?
– Чі-чі-чі,
Ду-ду-ду...
Я ночую
у саду.

– Ду-ду-ду,
Чі-чі-чі...
Від садка
віддай ключі!

– Чі-чі-чі,
Ду-ду-ду...
Загубив
І не знайду.

Андрій М'ястківський

6. Поміркуй, хто міг розмовляти з одудом.
7. Обери роль їжака, білки, сороки тощо, але не повідомляй про це однокласникам. Розіграй у парі розмову з одудом і з'ясуй, чи впізнали однокласники, яку роль ти обрав.

Пара слів

1. Розглянь пари малюнків і назви протилежні дії, які виконують люди.

... ?

2. Розглянь пари малюнків і назви протилежні ознаки предметів.

... ?

3. Розглянь пари малюнків і знайди відмінності.
Добери до зображеного протилежні назви.

... ?

Група слів

1. Розглянь малюнки і поміркуй, що їх об'єднує.
Назви одним словом усі предмети.

2. Розглянь групи малюнків і поміркуй, що їх об'єднує.
Назви одним словом усі дії.

Що не так?

1. Розглянь малюнки і поміркуй, що в них не так. Що слід змінити, аби виправити помилки?

... ?

2. Розглянь малюнки й назви дії, які має виконувати кожен із зображених предметів. Поясни, що в них не так.

... ?

3. Розглянь малюнок і поміркуй, чи все правильно зобразив художник.
4. До кого ти звернешся, щоб перевірити свою думку?
5. Назви правильну послідовність кольорів веселки.

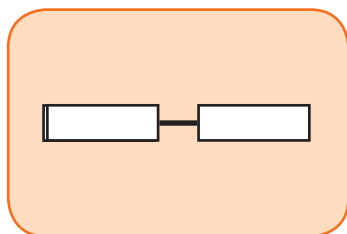

ОДНИМ СЛОВОМ

1. Розглянь малюнки. Назви кожен групу одним словом. Які об'єкти можна додати до кожної з них?

Речення

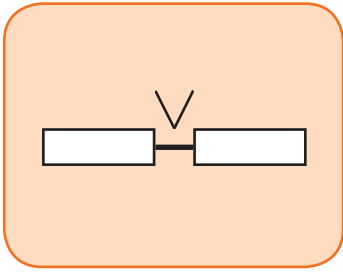
1. Розглянь малюнки й повідом, що дівчинка робить з яблуками на кожному з них. Чи однакові ці речення? Поясни.

2. Розглянь малюнки й утвори декілька повідомлень та запитань за поданою схемою речення.

Кількість слів у реченні

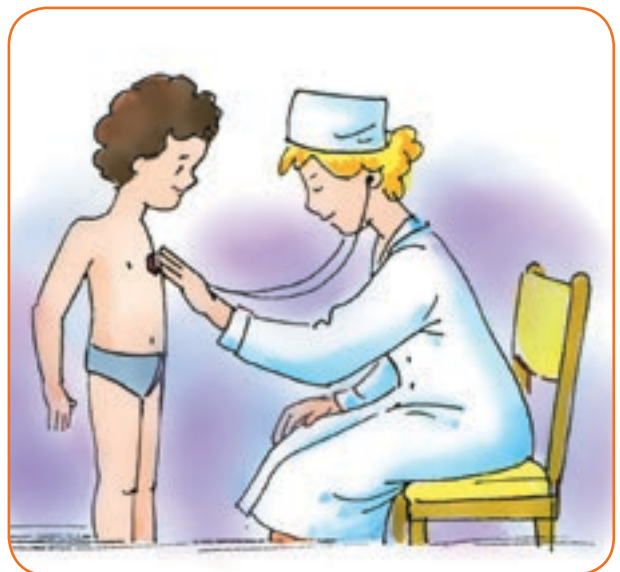
Два чи більше слів можуть поєднуватися й утворювати речення. За допомогою речень люди повідомляють або запитують про щось.

1. Розглянь малюнки й розкажи реченням з трьох слів, що роблять діти.
2. Уточни речення, додавши необхідні слова у зазначених на схемах місцях.

Граймося

1. Розглянь малюнки. Чи є на них діти, зачакловані феєю Мовчункою чи феєю Балакухою? Як ми можемо про це дізнатися?
2. Згадай, чи траплялися подібні ситуації з тобою. Розкажи про це.
3. Розіграйте у групі одну з ситуацій.

4. Послухай або прочитай вірш. Покажи рухами й голосом, як краб здирався на трап.

КРАБ

В порту
Краб
Здирався
На трап.
Шкряботів
Краб:
Шкряб,
Шкряб,
Шкряб!

Грицько Бойко

5. Розглянь малюнки і знайди предмети, назви яких римуються.

ТИ І ВИ

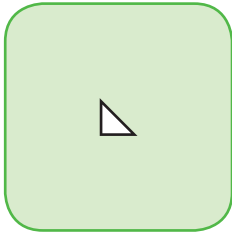
1. Розглянь малюнки й скажи, коли для звернення до іншої людини використовується слово **ти**.

2. Поміркуй, коли для звернення потрібне слово **ви**.
3. Поясни однокласникам, коли до дорослих можна звертатися на **ти**, а коли слід говорити **ви**.
4. Назви слова, які допомагатимуть тобі ввічливо спілкуватися й з дорослими, і з однолітками.

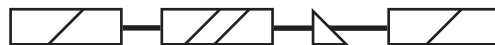
Слова-помічники

1. Уяви, що ви з друзями дресували цуценя. Розкажи однокласникам, що воно робило, коли чуло команду стрибати або сховатися. Використай у своїй розповіді слова *на, під, через*.

У реченнях можуть траплятися слова-помічники, які не називають предмети, дії чи ознаки, а допомагають словам-назвам поєднуватися.

2. Повтори свою розповідь про дресування цуценяти без слів-помічників. Що змінилося?
3. Розглянь малюнки й утвори речення за поданою схемою.

4. Доведи, що в утворених реченнях по 4 слова. Для цього уточни речення, додавши слово у зазначеному на схемі місці.

Він, вона, воно, вони

1. Розглянь малюнки і скажи, про кого розмовляють зображені на них діти.

2. Назви істот, яких можна в розмові замінити словами **він, вона, воно, вони**.
3. Назви предмети, які можна в розмові замінити словами **він, вона, воно, вони**.
4. Загадай істоту або предмет. Поміркуй, за якими діями чи ознаками її (його) можна впізнати. Розкажи про те, що загадав. Використай слова **він, вона** або **воно**, слова – назви дій або ознак.

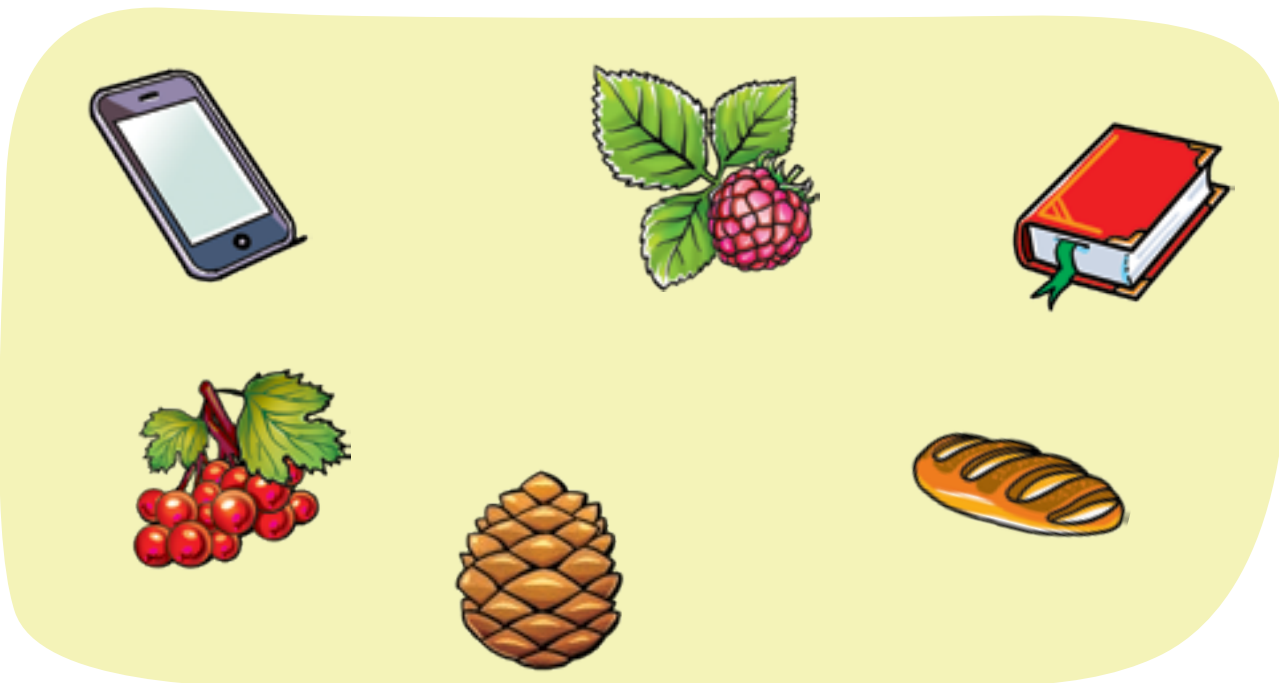
5. Знайди і назви зайве у кожному рядку. Поясни свій вибір.

6. Чи допомогли тобі слова *він*, *вона* або *воно* визначити зайвий об'єкт?

7. Розглянь малюнки і знайди предмети, назви яких римуються.

1. Послухай або прочитай казку.

ЧОМУ ПАПУГА НЕ НАВЧИВСЯ РОЗМОВЛЯТИ

Колись дуже давно Папуга не вмів розмовляти. А навчитися йому дуже хотілося. Полетів він до болота, в якому лежали бегемоти.

– Яке гарне болото! – час від часу вигукували вони і занурювалися у те болото по самісінькі очі.

Папузі болото зовсім не подобалося. Але щоб навчитися розмовляти, він повторював за бегемотами:

– Гар-р-р-не болото! Гар-р-р-не болото!

Потім він побачив Черепаху, яка милувалася своїм панциром і промовляла:

– Який чудовий панцир!

Папуга зовсім не вважав, що він чудовий. Але щоб навчитися розмовляти, повторював за Черепахою:

– Який панцир-р-р! Який чудовий панцир-р-р!

На галявині він побачив смугастих тигрів.

Вони грілися на сонці й говорили один одному:

– Як добре бути тигром!

Папуга вважав, що найкраще бути таки папугою. Але, щоб навчитися розмовляти, повторював за тиграми:

– Добр-р-ре бути тигр-р-р-ом! Добр-р-ре бути тигр-р-р-ом!

А коли вирішив, що вже навчився розмовляти, сів на гілку і почав горлати з усієї сили:

– Гар-р-р-не болото! Який панцир-р-р! Добр-р-ре бути тигр-р-ром!
Нічого іншого йому не вдавалося.

Бо він звик повторювати лише чужі слова.

Галина Малик

2. Поміркуй, що слід було робити Папузі, щоб навчитися розмовляти.

3. Уяви, що Папуга – твій друг. Порадь йому, як навчатися розмовляти.

4. Послухай або прочитай вірш.

Грім

Були собі в парі
у чорній хмарі
грім і мара.
Мара тільки хмуриться,
а грім
кулаком погрюкує.

Бідні їхні діточки
понасуплювалися.
Викотився грім
із хмари,
хряснув дверима
та як гарикне:

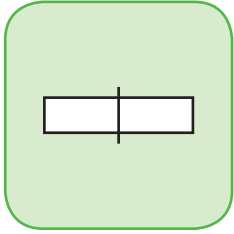

– Прррощавайте!
Піду прошаком
по землі щастя питати.
І загримів
по крем'яній дорозі.
Тільки його й чули.

Ігор Калинець

5. Поміркуй, чи можна про грім сказати, що він добрий.
6. Розіграй з однокласниками прощання грому з родичами.
Покажи жестами та голосом, що грім налаштований не дружньо.

Склад

- Ку-ку!

1. Пригадай, як кує зозуля. Поміркуй, завдяки чому ми можемо порахувати її кування.

Склад – це зручна для вимови частина слова.

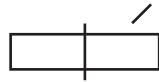
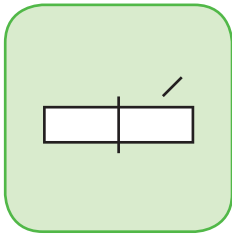
2. Визнач істот, у назвах яких один склад, а потім тих, у назвах яких два склади.

3. Назви тварин. Які назви відповідають поданим складовим схемам?

Наголос

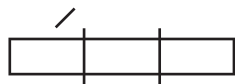

1. Дізнайся, чим можуть відрізнятися слова, створені з однакових складів.

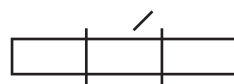

Наголошений склад вимовляється довше за ненаголошений, із підсиленням голосу.

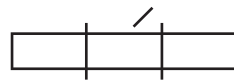
2. З'ясуй, як дізнатися, який зі складів слова є наголошеним. Для цього промов слово, пересуваючи наголос.

?

?

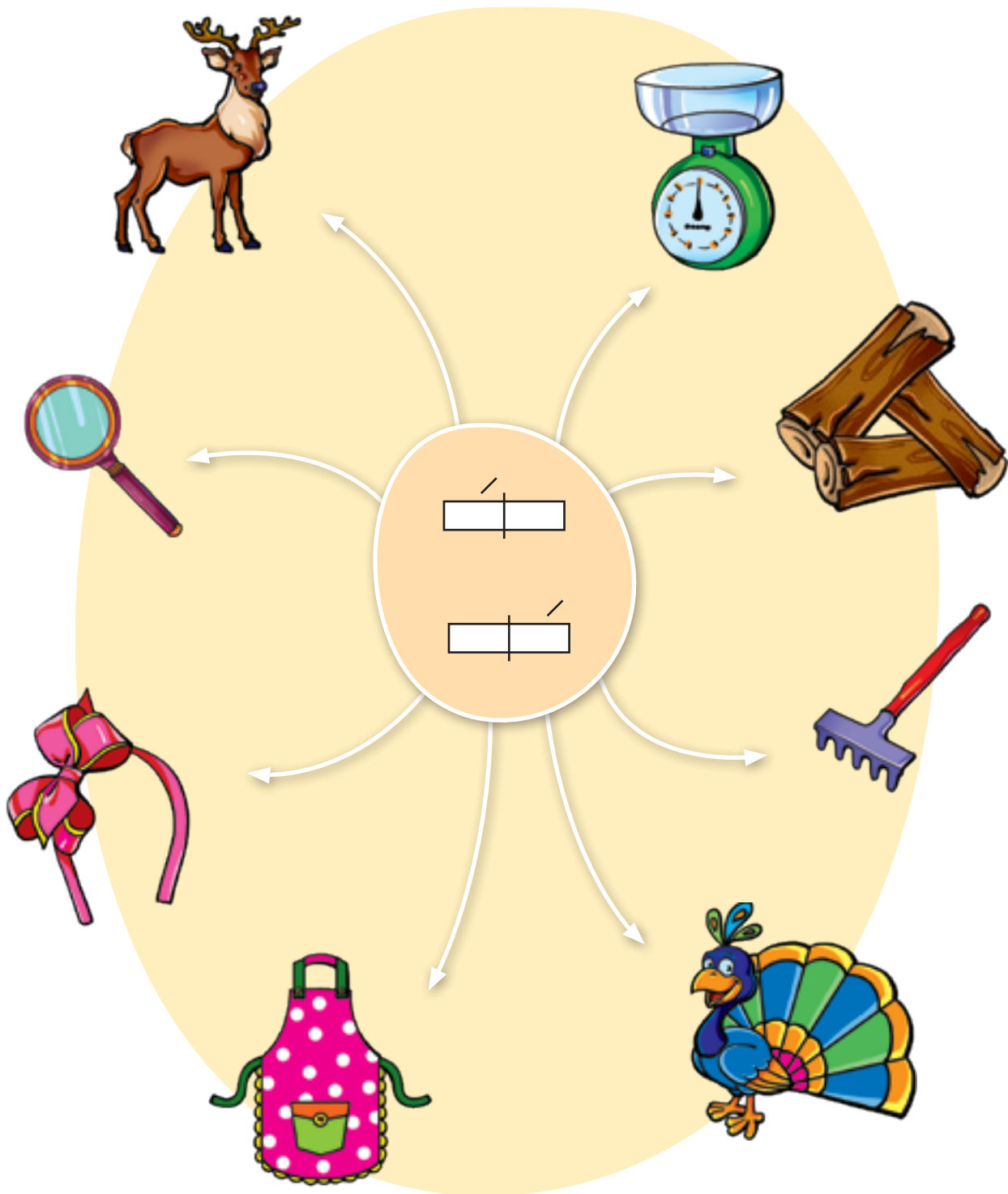
3. Назви намальоване і побудуй складові схеми до назв, позначаючи наголошений склад.

4. Уяви, що фея Балакуха переплутала в словах наголоси. Придумай і спробуй вимовити речення із зачаклованими словами. Які слова не постраждали від Балакухи?

Наголошуймо правильно

1. Розглянь малюнки та назви слова, які відповідають першій моделі, а потім – ті, що другій.
2. Запам'ятай їх і вимовляй з правильним наголосом.

Граймося

1. Уяви, що феї Балакуха та Мовчунка проникли до ветеринарної лікарні.
2. Пограйте у групі у ветлікарню. Домовтеся, хто виконуватиме роль ветеринара, хто буде медсестрою, а хто – пацієнтами.
3. Розкажи однокласникам з інших груп, як відбувалася гра, чи не заважали феї надавати допомогу пацієнтам.

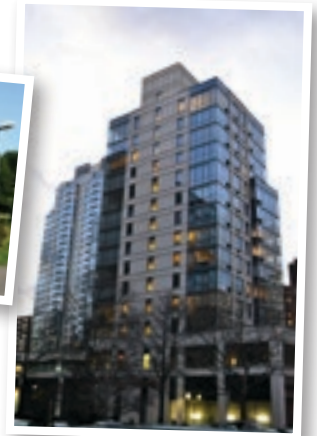
ЗВУКИ ДОВКІЛЛЯ ТА ЗВУКИ МОВЛЕННЯ

1. Розглянь малюнки та розкажи, якими звуками наповнене довкілля. Хто або що утворює ці звуки?

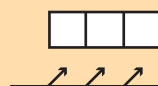
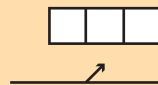
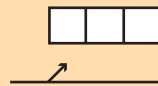
2. Розглянь малюнок і розкажи, як вітають переможця глядачі на стадіоні.

3. Розглянь фотографії й розкажи, з чого люди будують свої оселі з давніх часів.

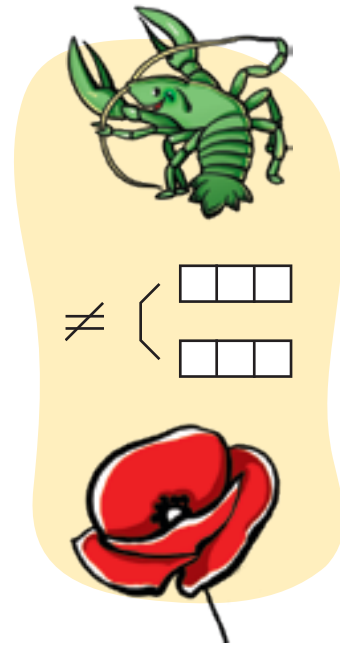
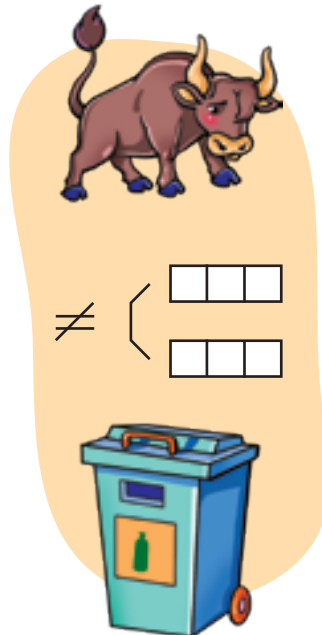
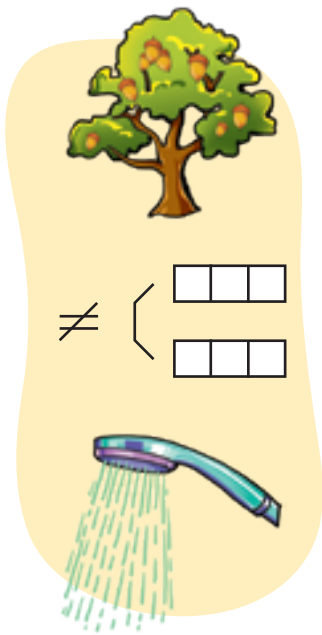

Слово – це будинок, який побудовано зі звуків.

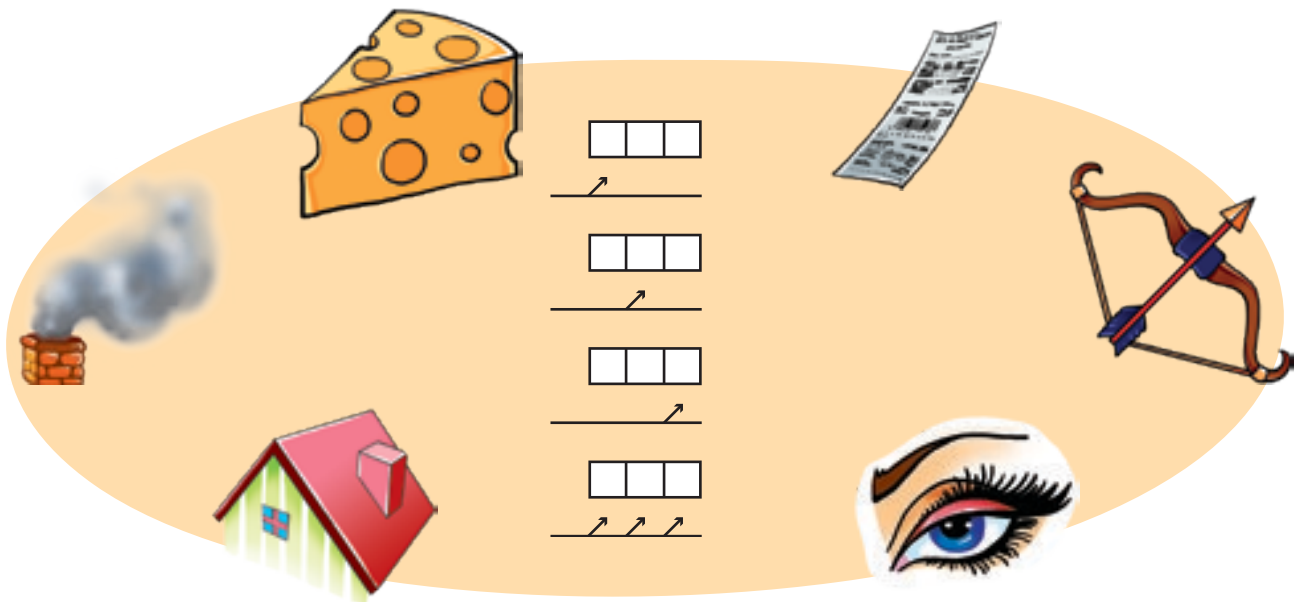
4. Розглянь об'єкти, назви яких складаються з трьох звуків. Визнач у кожному слові звуки. Для цього повтори слово тричі. В перший раз затримайся на першому звуці, потім – на другому, а тоді – на останньому.
5. Досліди, як працюють губи, зуби, язик, коли ти вимовляєш звуки в словах.

6. Порівняй звуки в парах слів. Якими звуками відрізняється кожна пара?

7. Продовж дізнаватися, з яких звуків будуються слова. Не забувай повторювати слово стільки разів, скільки у ньому звуків, затримуючись щоразу на одному з них.

8. Розирнись довкола та знайди пару предметів, назви яких починаються на той самий звук.

1. Послухай або прочитай оповідання.

СМУГАСТИК

Якось бавився хтось у зеленій траві, маленький, м'якенький і смугастий. Малюк народився зовсім нещодавно і ще не тямив, хто він такий.

Та й з'ясувати це було доволі важко. Вранці лагідна матуся сказала: “Сонечко моє, час прокидатися!”. Якщо маля надто забруднювалося, мама журила: “Ну й свинка ж ти моя...”. А якщо він був чистенький та охайний, називала його квіточкою.

Коли Смугастик сердито супився, якщо мама зарано кликала його з прогулянки додому, вона усміхалася: “Не дивись на мене вовчиком!”. Коли, засинаючи, синочок муркотів до мами, то ставав “маминим кошенятком”.

Ну як тут не заплутатися!

Смугастикові дуже подобалося бавитися з тими, хто схожий на нього. Вони теж мали ніжки, лапки, вусики, хвостики, носики, животики... Кожен із них розмовляв по-своєму. І хоч це не заважало їм розуміти одне одного, але пояснити малюкові, хто він такий, ніхто не міг.

Із часом Смугастик став помічати, що всі малюки чимось відрізняються. В одних, наприклад, нема крилець, у інших – довгих тоненьких вусиків, комусь бракує хвостика, плавничків чи дзьобика.

І в нього, у Смугастика, теж немає крилець. Значить, він все-таки не джміль і не оса.

Не було копитець. Так що він точно не зебра.

Не було аж восьми лапок, як у смугастого павучка...

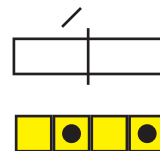
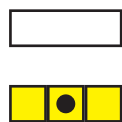
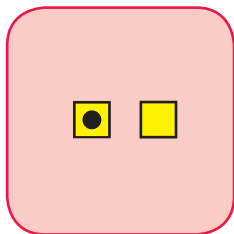
А ти вже знаєш, хто він – Смугастик?

Тетяна Стус (Щербаченко)

2. Поміркуй і назви тих, із ким порівнював себе Смугастик.

Голосні та приголосні звуки

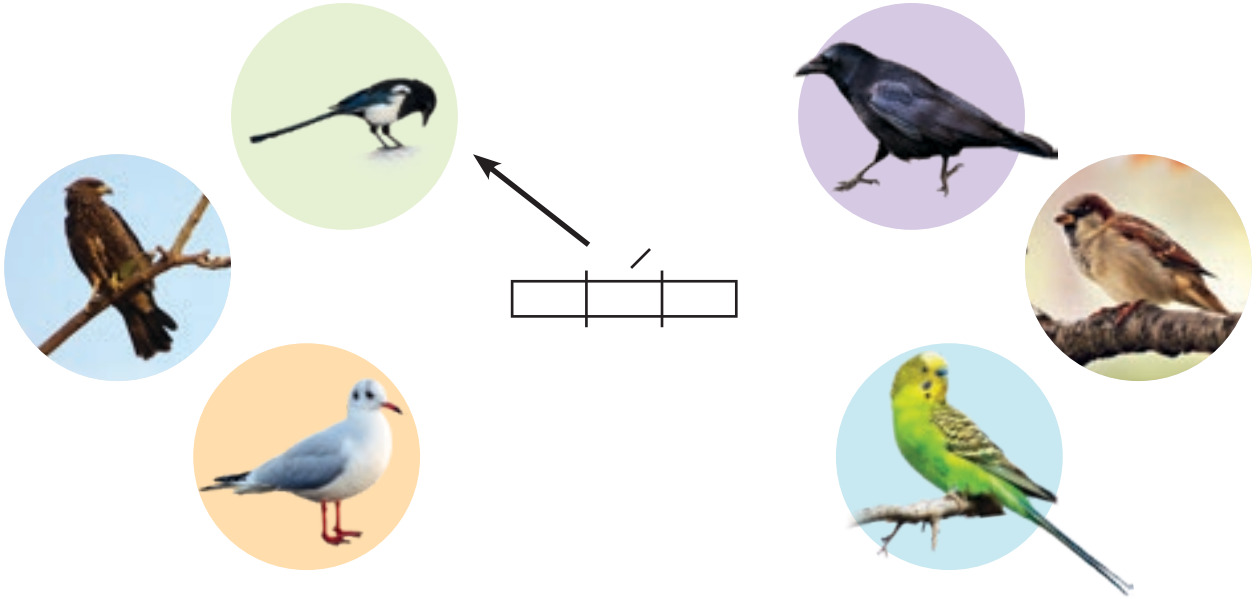
Голосні звуки ми творимо лише голосом. Їх можна співати, широко відкривши рота. Приголосні звуки творяться голосом та шумом або лише шумом, який спричиняють язик, губи чи зуби.

1. Розглянь та назви зображення. Досліди, які голосні звуки є в цих словах. Побудуй складові схеми.

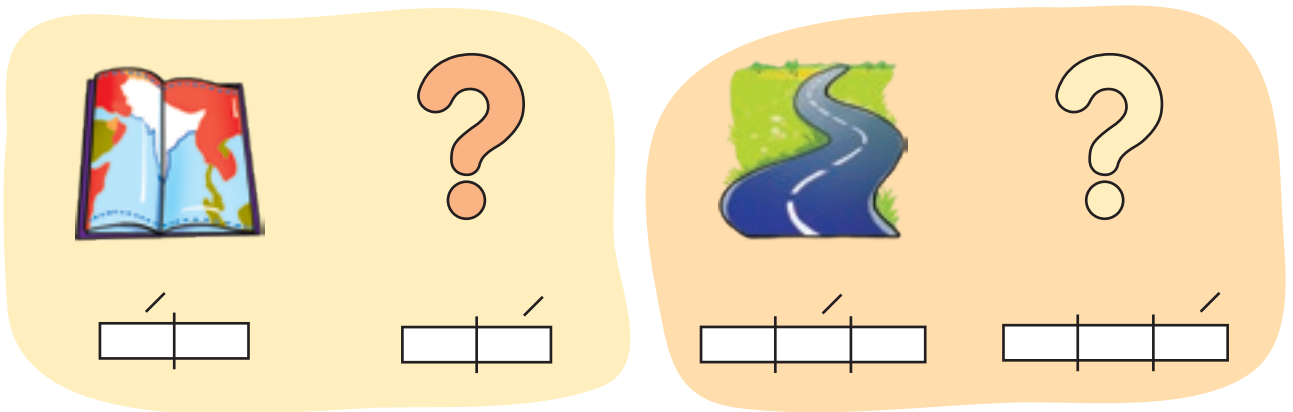

2. Розглянь фотографії та розкажи, що ти знаєш про цих птахів.

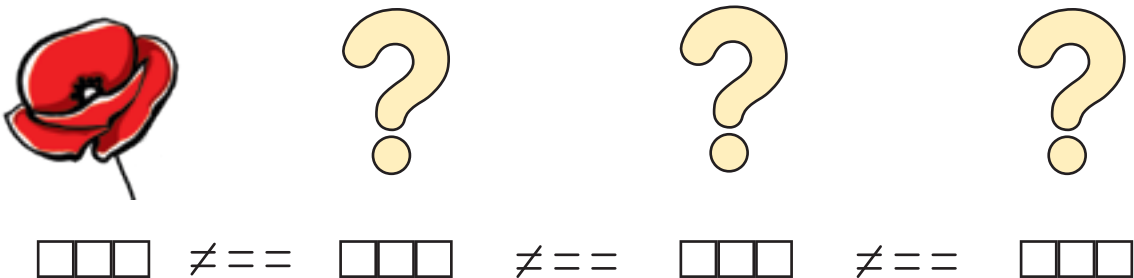

3. Обери слова, які відповідають поданій складовій схемі.

4. Розглянь малюнки. Як звучатиме слово, якщо змінити наголос?

5. Розглянь малюнки. Як звучатиме слово, якщо змінити першу букву?

1. Послухай або прочитай оповідання.

Чарівне мереживо

Тетянка поливала кімнатні квіти. І раптом помітила за вікном між гілок яблуні сріблясте плетиво з чорною цяткою посередині. Блиснуло сонечко. Чорна цятка заворушилася, і дівчинка побачила павучка. Він спритно обстежив свою павутинку. Вона була схожа на мереживо.

Відтоді Тетянка часто навідувала павучка і спостерігала за його роботою. Павучок полював комариків та мух, щоб не летіли до кімнати і не кусали дівчинку.

Одного дня сильний вітер зірвав сріблясту павутинку, і павучок зник. «Мабуть, загинув», – подумала Тетянка.

Блискало, гримів грім, лив дощ. Дівчинка зажурено дивилася на шибки вікна, по яких бігли сльози.

Не видно було павучка і в наступні похмурі дні.

Та якось уранці, коли до кімнати прослизнув сонячний промінець, Тетянка почула мамин голос: «Знов павучок з'явився. Буде гарна погода!».

Дівчинка радісно вибігла у двір. На старому місці працював невтомний павучок. З-під його спритних лапок снувалося чарівне мереживо.

Лариса Колос

2. Поміркуй, чому Тетянка засумувала, коли розпочався дощ. Що потім порадувало дівчинку?

3. Пригадай свої спостереження за чимось або кимось у довкіллі й розкажи про свої почуття.

1. Пограйте у групі у листування. Домовтеся, хто писатиме листа, а хто буде адресатом.
2. Уявіть, що феї Балакуха та Мовчунка зачаклували когось з вас.
3. Розкажи однокласникам з інших груп, які листи отримали адресати і як на них реагували.

Знов про слова та дії зі словами

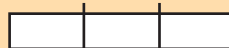
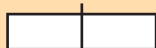
1. Розглянь малюнок та поміркуй, чому осінь називають сумною порою року. Зашифруй 2-3 осінні слова у звукових схемах.

2. Скористайся малюнками-підказками і зашифруй повідомлення про їжака, побудувавши схему речення.

3. Розглянь малюнки. Перевір, чи легко ти знайдеш слова, які відповідають складовим схемам.

4. Поміркуй, які істоти та неістоти є в лісі. Зашифруй речення про ліс, побудувавши його схему.

1. Послухай або прочитай правила гри та пограй у неї з групою однокласників.

КІТ І МИША

Українська народна
дитяча гра

Діти беруться за руки й стають у коло. Обирають “кота” і “мишу”. “Кіт” намагається зловити “мишу”, а діти, що стоять у колі, опускають чи піднімають руки, щоб допомогти “коту” або “миші” (за власним вибором). Коли “котик” спіймає “мишку”, на ці ролі обирають інших.

А до нори, мише, до нори,
А до золотої комори.

Мишка у нірку,
А котик за ніжку:
– Ходи сюди.

А що ж то за мишка –
Не втече;

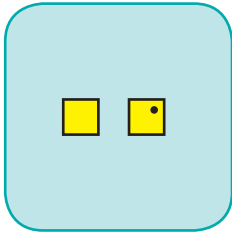
А що ж то за котик –
Не дожене.

Мишка у нірку,
А котик за ніжку:
– Ходи сюди, ходи сюди.

2. У правилах не сказано, кому належать слова в грі. Поміркуй, хто їх промовляє.
3. Навчися хором з однокласниками промовляти слова гри.
Чи заважали феї Мовчунка та Балакуха розчувати слова?

ДЗВІНКИ та глухі приголосні звуки

≠

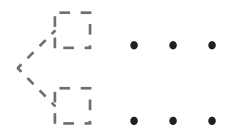
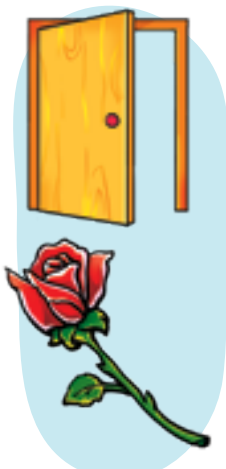
1. Досліди вимову приголосних звуків. Назви зображене на малюнках уголос, а потім пошепки. Чи всі звуки збереглися?
2. Побудуй звукову схему кожного слова. Як ти позначиш на схемі дзвінкі та глухі приголосні звуки?
3. Поміркуй, чому говорять, що звуки утворюють пари.

= = ≠ =

4. Назви предмети у кожній парі. Вони починаються на парні приголосні (дзвінкий та глухий). Пригадай інші слова, які починаються на ці звуки.

5. Розглянь малюнки. Об'єднай зображені спортивні ігри у пари так, щоб їхні назви починалися з парних приголосних звуків.

6. Яка спортивна гра цікава для тебе? Запропонуй однокласникам угадати, побудувавши звукову схему її назви.

7. Розглянь малюнки і об'єднай їх у пари так, щоб їхні назви починалися з парних приголосних звуків.

1. Послухай або прочитай вірш.

ЛИСТЯ ПАДАЄ

Листя падає –
осінь листопадує.
По доріжці на одній ніжці
вітер...

Павло Тичина

2. Поміркуй, що робить осінь, коли вона листопадує.
3. Спробуй дібрати можливу кінцівку вірша.
4. Послухай або прочитай вірш.

ЛІС НА СВІТАНКУ

Ростуть опеньки у тумані
серед сосонок та беріз.
В жабо й атласному каптані
стоїть грибочок, як маркіз.
І сіє дощ дрібнесенький.
Оце уже грибнесенький!

Ліна Костенко

5. Поміркуй, який настрій викликають у тебе туман і дощ.
А який настрій створив цей вірш?

6. Послухай або прочитай вірш.

ДОЩОВА ОСІНЬ

Водить осінь хороводи,
Під мелодію дощів
На прогулянку виходять
Парасолі і плащі.

Там розмову парасолі
Із плащами завели:
“Ах, як довго у неволі,
У темниці ми були!

Та вернулися тумани,
Задощило в небесах, –
І ми знову у пошані,
Знов нас носять на руках...”

І прийшли тоді до згоди
Парасолі і плащі,
Що найбільша насолода –
Це коли ідуть дощі.

Анатолій Качан

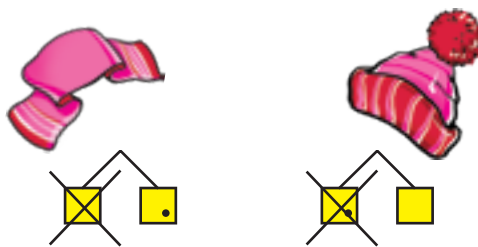
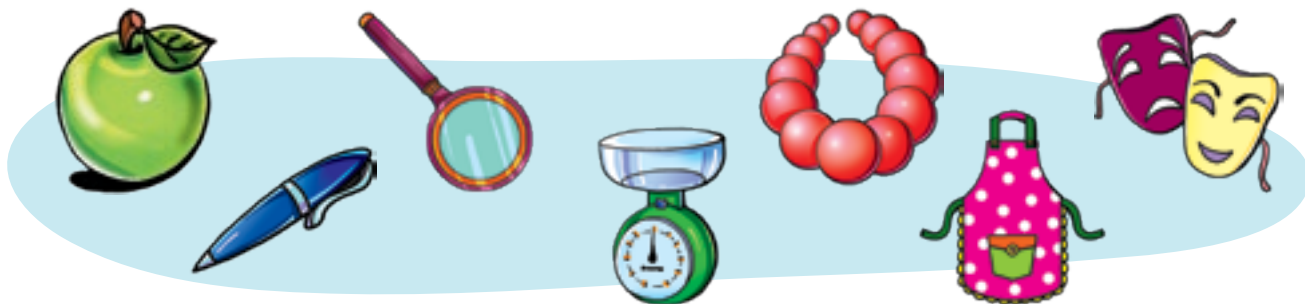
7. Поміркуй, що викликало радість у плащів та парасольок.
А який настрій викликав у тебе цей вірш?

8. Спробуй уявити розмову різних предметів.
Розіграй її, передаючи голосом настрій мовців.

Пара чи не пара

1. Досліди, у яких дзвінких приголосних звуків немає парного глухого або навпаки. Назви зображене на малюнках уголос, а потім пошепки. Чи змінюється перший звук?

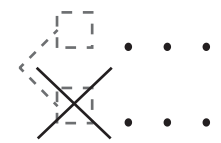
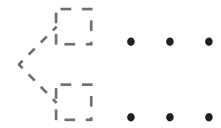

2. Розглянь малюнки й назви мешканців городу. Які назви починаються з парних приголосних звуків, а які — з непарних? Яке слово — з голосного?

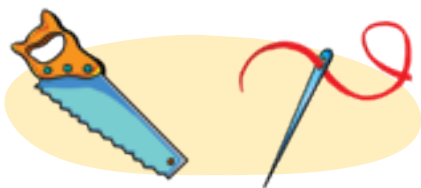

3. Розглянь малюнки й розкажи про звички ведмедя.

4. Назви яких об'єктів, зображених на малюнках, починаються з парних приголосних звуків, а яких — з непарних?

5. Розглянь пари малюнків і поміркуй, який предмет у кожній парі звучить голосніше.

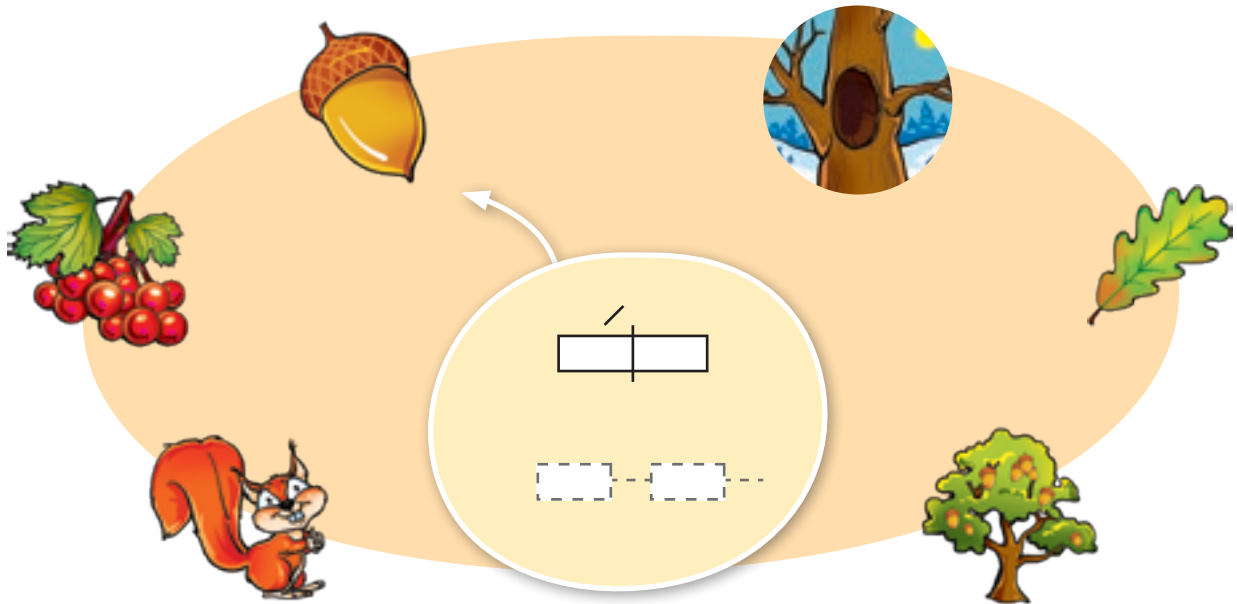

6. Порівняй звуки в назвах об'єктів кожної пари і з'ясуй, у яких словах більше дзвінких звуків. Зважай: слово й предмет — це різні речі. У назві тихого предмета можуть трапитися дзвінкі звуки.

Знов про слова і дії зі словами

1. Розглянь малюнки й розкажи, що ти знаєш про життя лісу восени.
2. Зашифруй речення про осінь, побудувавши його схему.
3. Назви яких з намальованих об'єктів відповідають поданій складовій схемі? Поясни свій вибір.

4. Назви зображене на малюнку. Заміни звук, позначений на схемі, парним звуком. Яке слово утворилося?

1. Послухай або прочитай правила гри та пограй у неї з однокласниками.

Пташка в клітці

Японська народна дитяча гра

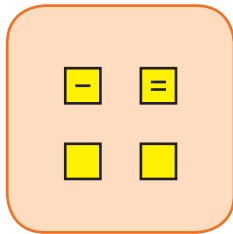
- Пташко, пташко, чи хочеш у небі літати?
(Хором тричі).
- Пташко, пташко, вгадай, хто відчинить дверцята.
(Запитує один з гурту).

Обирають гравця-“пташку”. Він чи вона стає спиною до решти. Діти рухаються довільно, тричі хором запитують. Потім усі зупиняються і хтось один з гурту звертається до “пташки”. “Пташка” має впізнати, хто її кликав.

2. Розкажи однокласникам з інших груп, як відбувалася гра.
Чи не заважали вам фея Мовчунка або фея Балакуха?

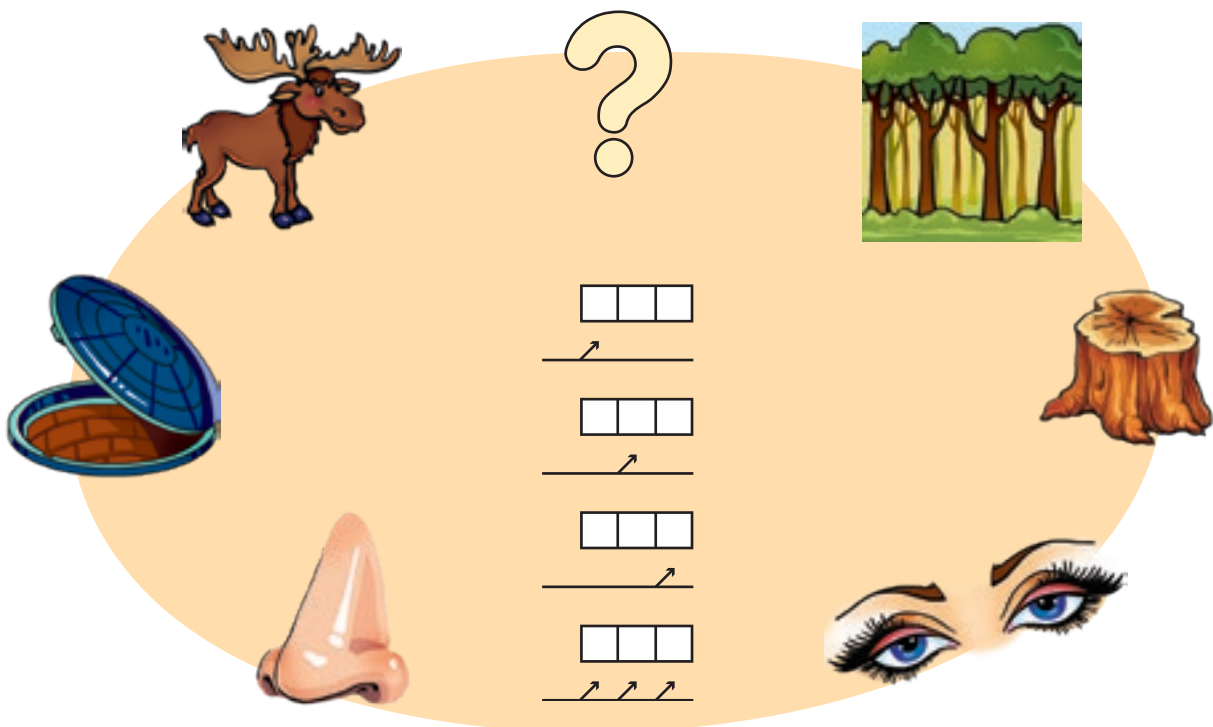
Тверді та м'які приголосні звуки

1. Розглянь малюнки й назви об'єкти.
Поміркуй, які з них природні, а які рукотворні.

2. Перевір, чи легко тобі визначати звуки в словах.
3. Поміркуй, які з визначених тобою звуків можна назвати м'якими, а які – твердими.

Коли вимовляються м'які приголосні звуки, куточки рота роз'їжджаються мовби в усмішку. При вимові твердих звуків такого не відбувається.

4. Назви предмет, зображений на малюнку.
Зміни перший звук на парний м'який. Яке слово утворилося?
Познач заміну на звуковій схемі.

□□□□
≠□□□
□□□□

5. Чи погоджуєшся ти, що є парні тверді і м'які звуки?
6. Розглянь малюнки й об'єднай у пари так, щоб їхні назви починалися з парних приголосних звуків (твердого та м'якого).

□ . . .
□ . . .

□ . . .
□ . . .

1. Послухай або прочитай вірш.

ПРИМОСТИВСЯ МІСТ ДО МІСТА

Де хлюпоче хвиля чиста –
Примостився міст до міста,
І як вечір настає,
Він шепоче про своє:

Про машини многотонні –
Як гули вони гуртом,
Як до нього теплі коні
Доторкались копитом,

Як, бува, траплялось лихо,
Як у воду впав літак,
Як пташки сідали тихо –
Відпочити й просто так...

Прислухаються прозорі:
В річці – хвилі, в небі – зорі,
Прислухається й земля:
Міст із містом розмовля.

Григорій Фалькович

2. Поміркуй, хто слухає розмову моста з містом у будь-яку пору року.
3. Уяви, що ти – міст. Відтвори гуркіт машин, цокіт копит, щебетання пташок, інші звуки, які чуєш протягом дня.

